

DONA I SUMAK KAWSAY, BON VIURE

MARGOT BREMER

Asunción, Paraguay

La visibilització de la dona en l'espai públic es va fer possible mitjançant la lluita organitzada de moltes dones que varen trencar amb una tradició mil·lenària de subordinació. El més revolucionari ha estat el canvi a una nova visió de la humanitat, en haver rescatat l'ésser humà del binomi dona/home per a la interrelació entre ells, alliberant la societat no només d'una mirada androcèntrica del món, sinó de rols de gènere inadequats. A partir d'ara, home i dona s'han de considerar en igualtat, respectant i valorant mútuament la seva diversitat. Però això només és el començament d'un procés que necessita que es dugui a terme per poder inaugurar una nova època. En aquest moment històric, amb involucions dràstiques i alhora evolucions importantíssimes, encara no s'ha aconseguit l'equilibri entre els gèneres. S'ha de continuar la lluita doncs el reconeixement d'igualtat entre gèneres és un paradigma per al restabliment de molts altres desequilibris entre suposats antagonismes.

Alguns Principis de Vivència del Sumak Kawsay

Per poder interrelacionar la causa Dona amb el *Sumak Kawsay*, el Bon Viure, cal conèixer alguns principis. La utopia del Bon Viure es basa en una concepció còsmica de la realitat percebuda en les terres andines d'Abya Yala, fa milers d'anys, una proposta de convivència anomenada *Sumak Kawsay* pels Quítxua, que inclou tota la societat humana i totes les formes de vida que hi ha a la terra. No han d'existir desigualtats en drets, ni entre vida de la natura i vida humana, ni entre home i dona, ni entre indígenes i no-indígenes, ni entre grups socials, ni entre extensions de territori... Hi ha d'haver condicions de vida favorables per a tothom. Allò que sosté, enforteix i desenvolupa aquesta vida en la seva rica diversitat és la qualitat d'interrelacions que apunten a una comunitat còsmica. Aquesta comunitat es construeix en la diversitat mitjançant els principis del *Sumak Kawsay*: reciprocitat, solidaritat, igualtat, respecte mutu a la diversitat. Compta amb el suport de tothom. Aquí, la diferència entre dona i home no es concentra en un *status* d'igualtat, sinó que es fixa en el dinamisme de les relacions que orienta a la

interdependendització i complementació. Respecte d'aquest principi Fernando Huanacuni Mamani comenta: "tots i tot som part de la Mare Terra i de la vida, de la realitat. Tots depenem de tots, tots ens complementem. Cada pedra, cada animal, cada flor, cada estrella, cada arbre i el seu fruit, cada ésser humà: som un sol cos, estem units a totes les altres parts o fenòmens de la realitat". La pràctica d'aquest interrelacionament en reciprocitat neix d'una profunda saviesa i espiritualitat la mestra de la qual és la mateixa Pachamama, que ho condueix tot cap a una convivència equilibrada entre les formes de vida que hi ha en ella.

Els pobles andins afirmen que *Sumak Kawsay* és un "somni per a tots els humans, no només per als indígenes". Aquest oferiment ens anima a cercar sintonies existents entre aquesta proposta indígena i la visió femenina sobre la vida i la convivència.

Coincidències del Bon Viure i la Causa de la Dona

En la perspectiva de la dona, la cura i la sostenibilitat de vida sempre han estat prioritaris; això mateix ens afirma la utopia del Bon Viure. Aquesta visió és inherent als dos "moviments" que estan emergint en aquest moment històric amb molt de vigor. Sabem que una nova visió pot propulsar un canvi també en la visió política de com sostenir la vida d'un país i del món. El Bon Viure cerca l'equilibri humà i ambiental per arribar a una harmònica convivència, així com la dona ho plasma en l'ecofeminisme. Per aquesta finalitat, ambdues parts, Dona i Bon Viure, lluiten per una nova proposta de decreixement de consum i reducció d'un estil de vida que va ser imposat pel capitalisme individualista. L'experiència adquirida en aquesta lluita afirma que enmig d'aquest procés d'alliberament ja comença el Bon Viure. "Inserir-se en el camí d'alliberament ja és un bon viure, un camí de gràcia", diu Elsa Támez.

Visió holística

El repte de sostenir la vida a la terra, necessita d'una visió holística i equilibrada, present tant en la dona com en el *Sumak Kawsay*. Tant la terra com la dona generen i tenen cura de la vida. Ambdues, per naturalesa i trajectòria, es caracteritzen per

la seva obertura a la diversitat. La dona lluita per ser reconeguda com a ésser humà, ni inferior ni superior, diferent a l'home, per poder entrar en millors relacions. El Bon Viure defensa l'ésser humà com a part de la natura. Ambdós cerquen, des d'una visió holística, la totalitat en un harmònic equilibri entre les diversitats. Imaginem-nos com seria des d'aquesta doble perspectiva la redistribució dels productes a nivell econòmic, així com l'eliminació de privilegis i desigualtats a nivell social!

La diversitat apunta a més comunitarietat

En la lluita de la dona per la igualtat, la seva finalitat no és mai la inversió de l'ordre actual: no vol pas "girar la truita", per assumir ella el rol d'home a la societat. No. Tant la dona, com el model del Bon Viure, cerquen unitat dins de la diversitat, doncs com més s'organitzen en grups particulars, més augmenten el seu sentit comunitari/social. La diversitat és tan necessària per a la vida de l'ésser humà com la diversitat biològica per a la vida mateixa. En realitat una certa crisi causada per les diversitats, ajuda a prendre consciència de les veritables necessitats de l'ésser humà.

De les desigualtats a la diversitat

Les desigualtats existents són una de les causes principals per a la lluita per més igualtat. Una situació de desigualtat és l'espai en què ressorgeix la consciència d'experimentar-se despulat/da del seu dret sagrat a la igualtat i llibertat. L'alliberament d'injustes desigualtats necessàriament cerca un altre model de convivència en el qual ningú no estigui marginat ni exclòs. La desigualtat sempre amenaçarà un ordre injust establert, que impossibilita relacions harmòniques. Aquesta situació tenia la seva matriu en una interrelació desequilibrada entre home i dona. Avui dia urgeix sortir d'una visió unilateral i monofacètica de la realitat i entrar en una altra més multilateral i plurifacètica per veure tota la realitat. Les aportacions, tant de la dona com del Bon Viure, en la seva lluita per la igualtat entre gèneres i entre les ètnies, són significatius per al canvi de la nostra societat. Atès que, en incloure el dret de diversitat, però en igualtat, sorgeix una nova oportunitat d'organitzar el futur al voltant de perspectives diferents, que poden accelerar el desenvolupament d'una societat alternativa: més plural, diversa, complementària, igualitària i integral. La lluita de la

dona i del Bon Viure per més igualtat és pionera per arribar a una societat alternativa.

Reflexió final

Malgrat les grans coincidències que trobem entre les lluites i propostes de la dona i el Bon Viure, també existeixen algunes diferències.

Per exemple, en la perspectiva del Bon Viure no és pas possible pensar que cadascú/na lluiti pel millorament de la seva pròpia vida, sinó que és prioritari que tots els humans, juntament amb tots els altres éssers vivents d'aquesta terra, visquin bé.

Hi ha una altra diferència en l'aspecte del Bon Viure: és impensable que la dona es percebi individual i aïlladament; la natura està en ella, la constitueix, li dóna sentit de pertinença; això no obstant, aquesta visió és absent en la dona moderna. Però sabem que les diferències es complementen mútuament. Poso el cas del consumisme, que sempre cerca la dona en primer lloc, alienant-la. La dona ha de ser la primera en aprendre del Bon Viure a entrar en un procés de descolonització. Els pobles andins havien exercitat durant segles la descolonització per ressignificar permanentment aquest seu projecte de vida...

Tinguem sempre en compte que en la recerca de transformar les desigualtats no n'hi ha prou de conformar-se amb una sola perspectiva; en calen moltes per aconseguir un veritable canvi civilitzador. Els moviments que propugnen noves perspectives, s'han d'articular per superar l'herència d'un patriarcat monolític que havia impedit percebre altres mirades de la nostra realitat.

És hora de desfer el "camí únic". Vivim en un *kairós*, ja que l'obertura a la diversitat, tant en la perspectiva del Bon Viure com de la Dona, sintonitza amb el pluralisme que ha irromput trencant el "pensament únic".

Descolonitzar i ressignificar són tasques permanents per poder-se articular des de la seva pròpia particularitat per una unitat en la diversitat. El reconeixement de les diversitats, pel que estan lluitant la dona i el model del Bon Viure, pren tot el seu sentit quan aquestes persegueixen projectes comuns.

Avui dia és molt necessària una aliança entre la Dona i el Bon Viure per testimoniar junts nous camins que generin una humanitat i un món amb més igualtat i més unitat en la diversitat.